Urinkateter som riskfaktor vid smittspridning

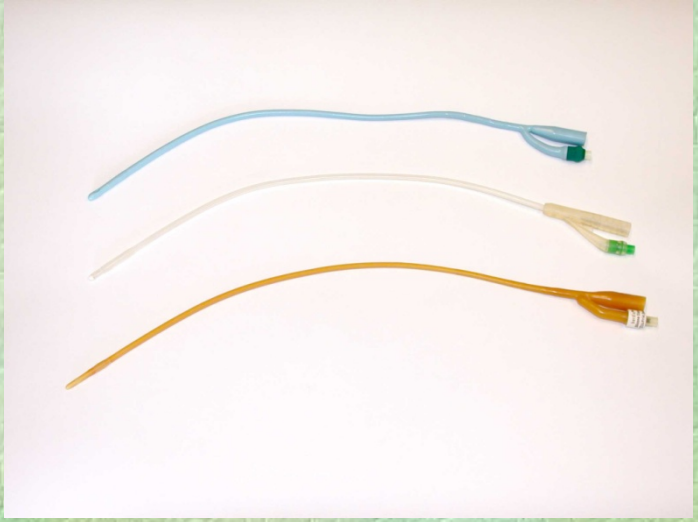

Christer Häggström
Avdelningen för vårdhygien
Landstinget i Västmanland

Förebygg vårdrelaterade urinvägsinfektioner

<u>Infektionsförebyggande åtgärder</u>

- Identifiera riskpatienter och dokumentera bedömd risk i patientjournalen
- Förebygg kvarurin (residualurin)
- Sätt urinkateter endast efter ordination av läkare.
- Korrekt urinkatetervård
  - Dokumentera tidpunkt, indikation och planerad längd vid insättning av urinkateter.
  - Använd endast slutna urinuppsamlingssystem.
  - Utvärdera behovet av KAD (Kateter á demeure) dagligen.

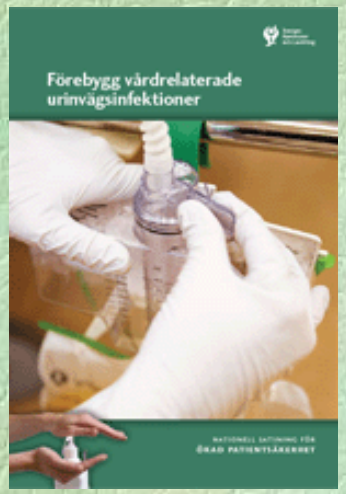

Nationell satsning för ökad patientsäkerhet
Sveriges Kommuner och Landsting 2008

VUVI = Vårdrelaterad urinvägsinfektion

- KAD orsakar cirka 90% av all VUVI.
- Risken för VUVI ökar med ca 10% för varje dygns kateterbehandling.
- ”På enheter där flera patienter vårdas länge med KAD kan smittspridning med dessa bakterier bli ett kroniskt problem både för patienter och vårdavdelningen.”

Socialstyrelsen

”Att förebygga vårdrelaterade infektioner” 2006

Patienter med urinkateter Akademiska sjukhuset, Uppsala 2007

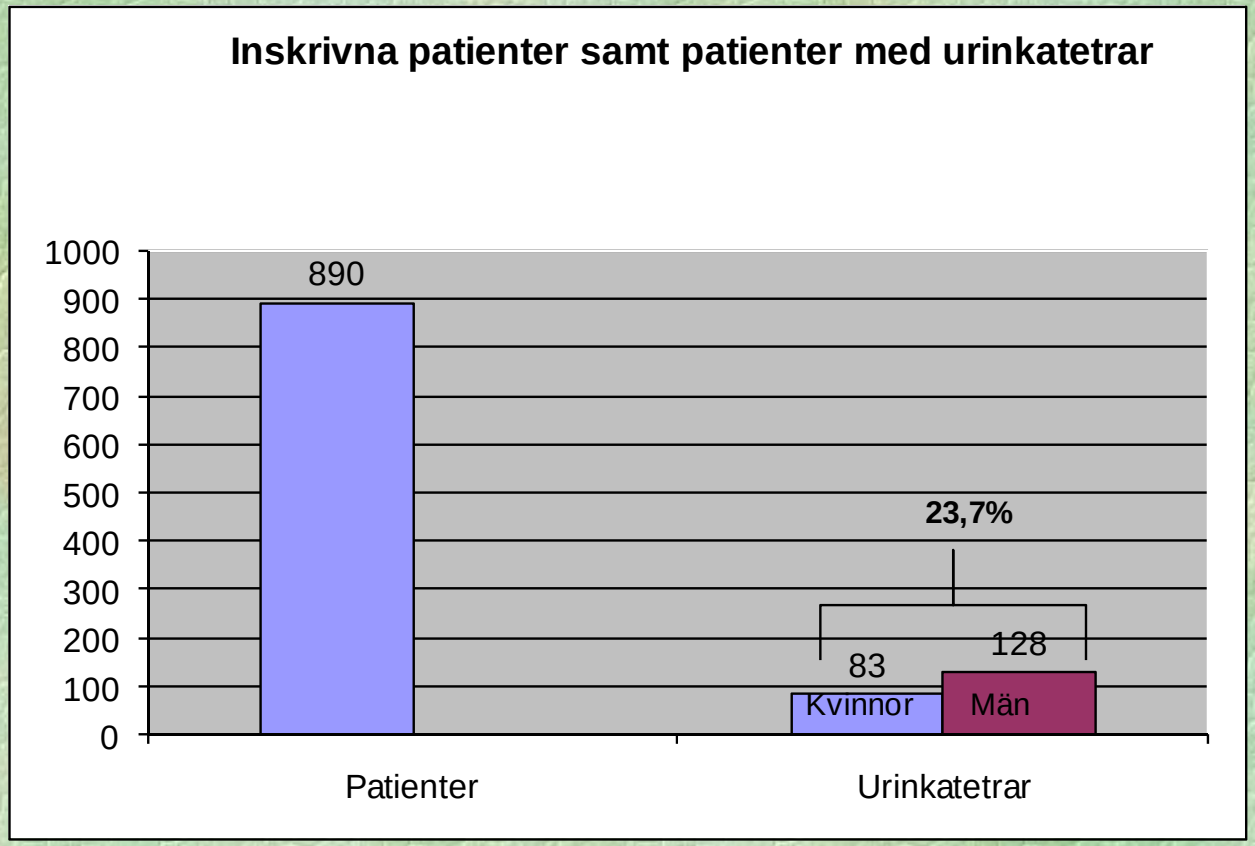

Vid punktprevalensundersökning 2002 var antalet urinkatetrar **18,5%**

De 5 vanligaste indikationerna till urinkateter, i ordningsföljd

2007

- Timdiures
- Operation
- Neurologisk skada/sjukdom
- Stort hjälpbehov svårt sjuk patient
- Inkontinens

2002

- Operation
- Flera indikationer, inkontinens mm
- Stort hjälpbehov svårt sjuk patient
- Annat urinretention
- Neurologisk skada/sjukdom

Brukare med urinkateter Kommunala boenden i Uppsala län 2007

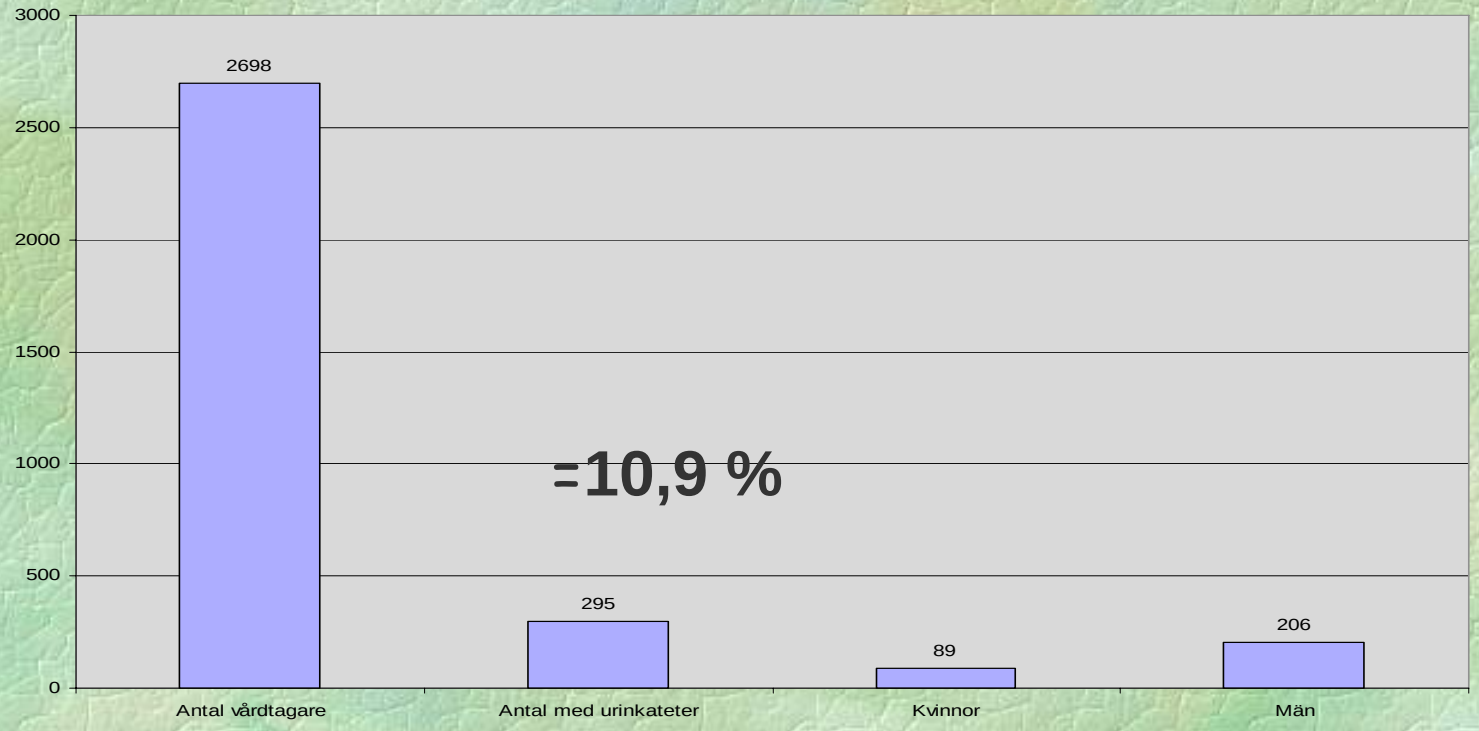

Vid punktprevalensundersökning 2002 var antalet urinkatetrar **7%**

Vårdhygien

Vilka vårdhygieniska åtgärder behövs för att minska antalet VUVI?

- Personal - utbildning
- Patient/brukare/anhörig - information och utbildning
- Miljön - städning/ desinfektion
- Utrustning - rengöring/ desinfektion

Urinkatetrar i sjukvården
- för ofta , för länge?

Målgrupp: Läkare, sjuksköterskor och undersköterskor i öppen och sluten vård i landsting och kommun

- **Anatomi-fysiologi, Hur styrs blåsan av nervsystemet?**
  Överläkare Axel Brattberg vid Rebhabiliteringsmedicinska kliniken
- **Indikationer för urinkatetrar.**
  Överläkare Inga Sjögren vid Geriatriska kliniken
- **Indikationer för olika typer av katetrisering. Hur sätts kateter?**
  Överläkare Klas Holmberg vid Urologiska kliniken.
- **Material i urinkatetrar, biofilm.**
  Överläkare Åsa Melhus, Avdelningen för klinisk mikrobiologi.
- **Vårdhygieniska aspekter när patienten är kateterbärare.**
  Hygiensjuksköterska Christer Häggström
- **Behandling av KAD-associerad UVI**
  Överläkare Anders Lannergård infektionskliniken

Alternativ till KAD

(Utvärdera behovet av KAD dagligen)

- Toalettassistans/toaletträning
- Blöjor
- Uridom
- Intermittent katetrisering (RIK)
- Suprapubiskt dränage

Vårdhygieniska åtgärder för att förhindra VUVI

- **Basala hygienrutiner**
  - God handhygien
  - Skyddshandskar
  - Skyddskläder

- **Undvik att placera flera kateterbärare i samma rum med gemensam toalett.**

- **Fortsatt goda hygienrutiner, även om patienten har KAD och en bakterieuri eller en klinisk UVI.**

Hur skiljer sig rutinerna vid insättande av KAD åt?

STERIL RUTIN

- Allt material ska vara sterilt och arbetet skall utföras med aseptisk teknik.
- Tvätta underlivet med
  - tvål-vatten
  - förpreparerade tvättlappar
  - tvättsvamp med tvål och huddesinfektionsmedel
  -steril natriumklorid eller klorhexidinlösning el likn.
- Urinuppsamlingspåsen är höggradigt ren.
- Steril rutin används oftast till patienter:
  -vid eller efter operation i urinvägarna.
  - med nedsatt immunförsvar

REN RUTIN

- Allt material utom urinkatetern kan vara höggradigt rena och arbetet skall utföras med aseptiskt teknik.
- Tvätta underlivet med
  - tvål-vatten
  - förpreparerade tvättlappar
  - tvättsvamp med tvål och huddesinfektionsmedel
- Följ lokala anvisningar

I båda metoderna används en <u>steril</u> kateter. Katetern bör vara <u>så tunn som möjligt!</u>

Uppsamling av urin

- **Slutet system** rekommenderas då tiden för uppkomst av bakterie-uri och VUVI ofta fördröjs.

Urinuppsamlingspåse

- Lyft eller placera aldrig urinpåsen ovanför urinblåsans höjd.
- Låt inte urinpåsen komma i kontakt med golv eller toalett.
- För uppegående patienter/brukare - välj en tömbar påse med kort slang under dagen.
- Vid sänggående - koppla till en icke tömbar påse på dagpåsen (häverteffekt).

Urinuppsamlingspåse

- Töm och släng nattpåsen på morgonen!
- Undvik knickbildning på urinkateter och påsslangen.
- Byt urinsamlingspåsen (med avtappningskran) så sällan som möjligt! Kan sitta 7-10 dygn.

Urinuppsamlingspåse

- Patienten/brukaren ska få hjälp med att hitta en bra lösning för upphängning av påsen.

Tvätt av underlivet

Bild: Susanne Wiklund

- **Dusch**
- **Vid tvättställ**
- **Tvätt i sängen**:

- bideskål av desinfekterbar modell samt engångs tvättlappar

- förpreparerade tvättlappar

- Tvätta underliv och urinkateter 1-2 gånger/dagligen.
- Sekret eller liknande tvättas bort från urinvägsmynning och urinkateter.
- Använd en pappershandduk som kastas efter användandet eller en flergång tyghandduk som byts efter varje användning.

Att hjälpa sängbunden patient/brukare

- Tillämpa basala hygienrutiner
- Använd bideskål som går att desinfektera helst i spol/diskdesinfektor.
- Använd endast rent/nyupptappat vatten i bidéskålen.
- Doppa inte tvättlappen tillbaka i tvättvattnet för att ”sköljas ur” och användas igen.
- Alternativ: förpreparerade tvättlappar

Tömning eller byte av urinpåse

- Använd handskar, skyddsrock/plastförkläde som byts mellan varje patient.
- Töm urinen i ett kärl som endast används till en patient/brukare och som går att rengöra/ desinfektera.
- Torka av bottenventilen med alkohol.

Tömning av urin

Ta av handskar,skyddsrock/plastförkläde och desinfektera händerna efteråt!!!

Patienten/brukaren/anhöriga

Rådgivning och information om:

- skötsel av urinkateter
- handhygienens betydelse för att undvika smitta/smittspridning
- urinhantering

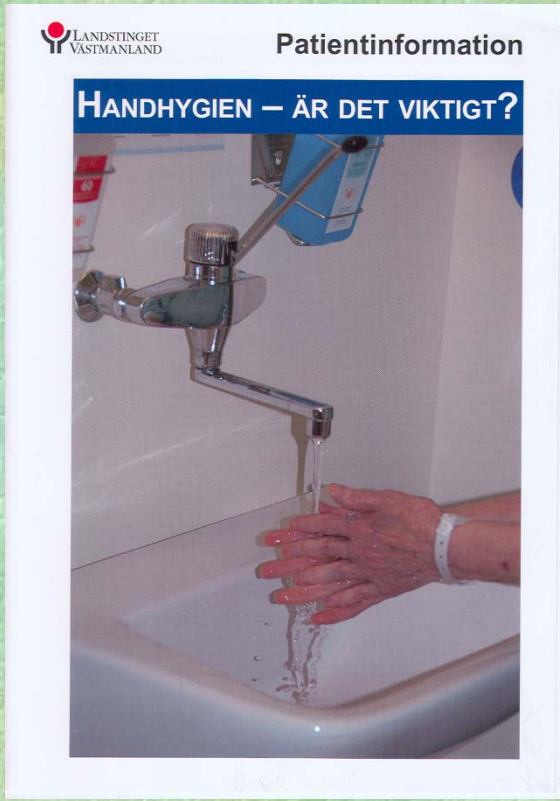

Städning av toaletten

- På avdelningar där toalettutrymmet delas av flera patienter rekommenderas städning av toalett, golv och tagytor minst en gång /dag - gärna oftare.
- Toaletten och tagytor torkas av med ytdesinfektionsmedel vid synligt spill av kroppsvätskor.
- Använd rätt teknik och turordning vid toalettstädning

Utrustning/material

- Material som används vid insättande av urinkateter omhändertas och kastas eller desinfekteras helst i spol/diskdesinfektor

- Uppsamlingskärl för urintömning desinfekteras helst i spol/diskdesinfektor.

Provtagning från urinvägskateter

- Desinfektera och punktera katetern nedanför förgreningsstället med kanylförsedd spruta, vid provtagning på patient med KAD.
- Använd inte gel med tillsats av desinfektionsmedel vid insättande av urinkateter och samtidig urinodling.
- Vid prov i samband med kateterinsättning: låt lite urin rinna ut i en skål och ta sedan provet direkt i provröret.

Så minskade vi urinvägsinfektionerna!

Det handlar om att göra det alla vet men ändå inte gör.....

VRISS II
Tillberga Grannskaps-service
Västerås kommun

- Syftet var att minska förekomsten av urinväginfektioner med 50 % hos äldre och funktionshindrade som erhåller hjälpinsatser från Tillberga Grannskapsservice.
- Retrospektiv journalgranskning på misstänkt eller verifierad UVI.
- Personalen deltog med stort engagemang i projektet.
- Hygiensjuksköterskan deltog med sin profession i projektet.

Följsamhet till basala hygienrutiner

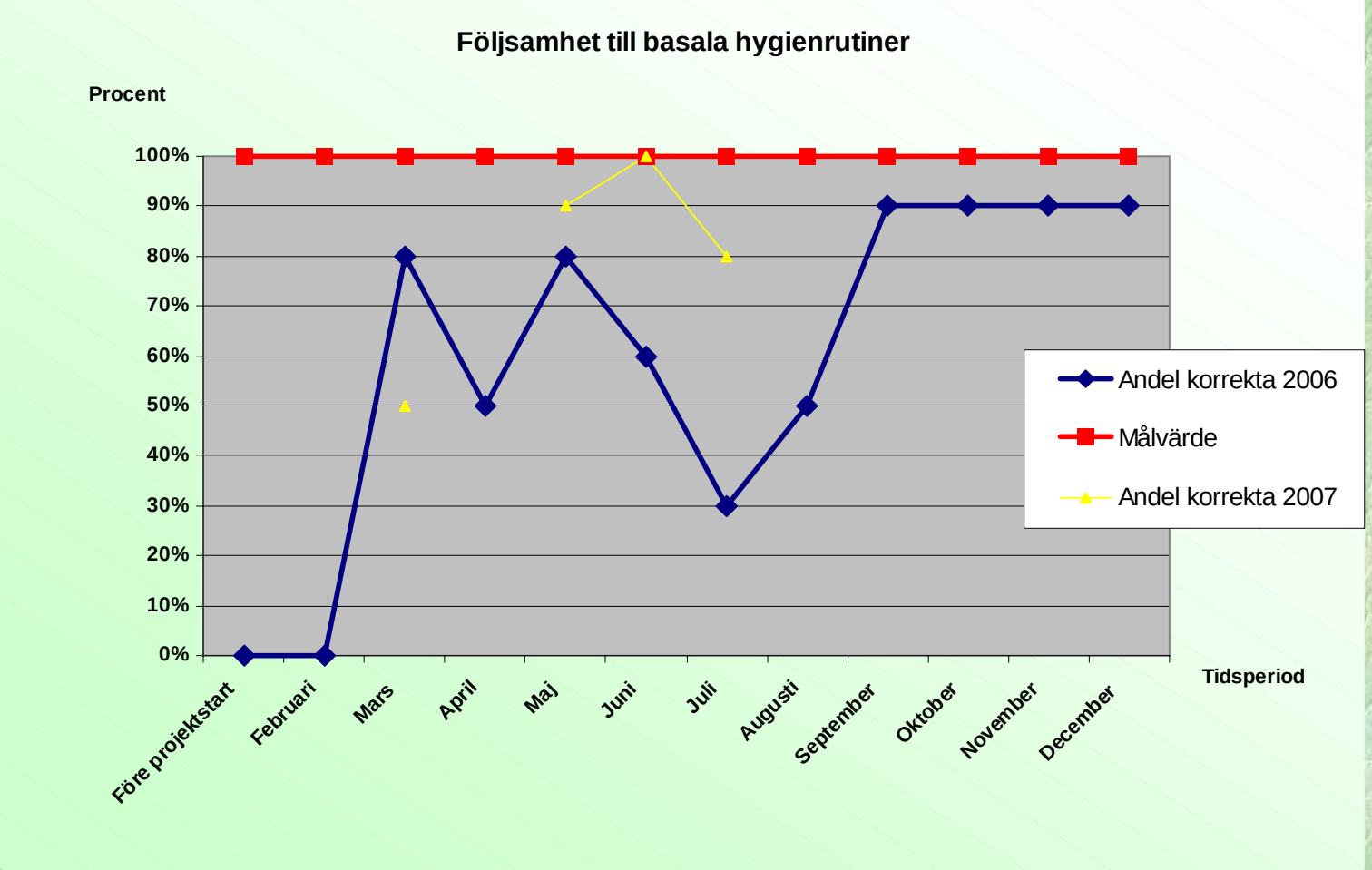

Följsamhet till klädregler

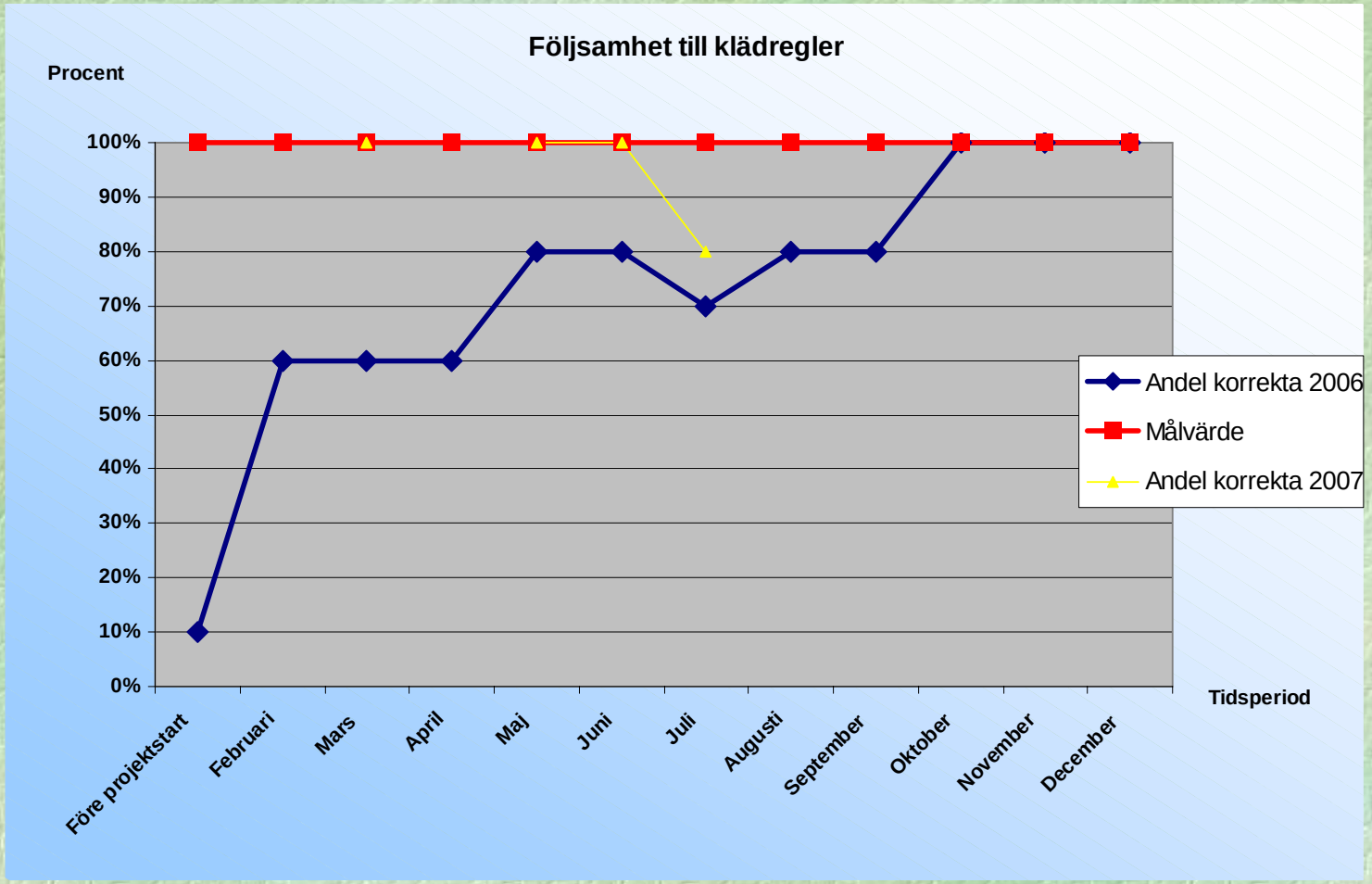

Andel patienter med urinvägsinfektion

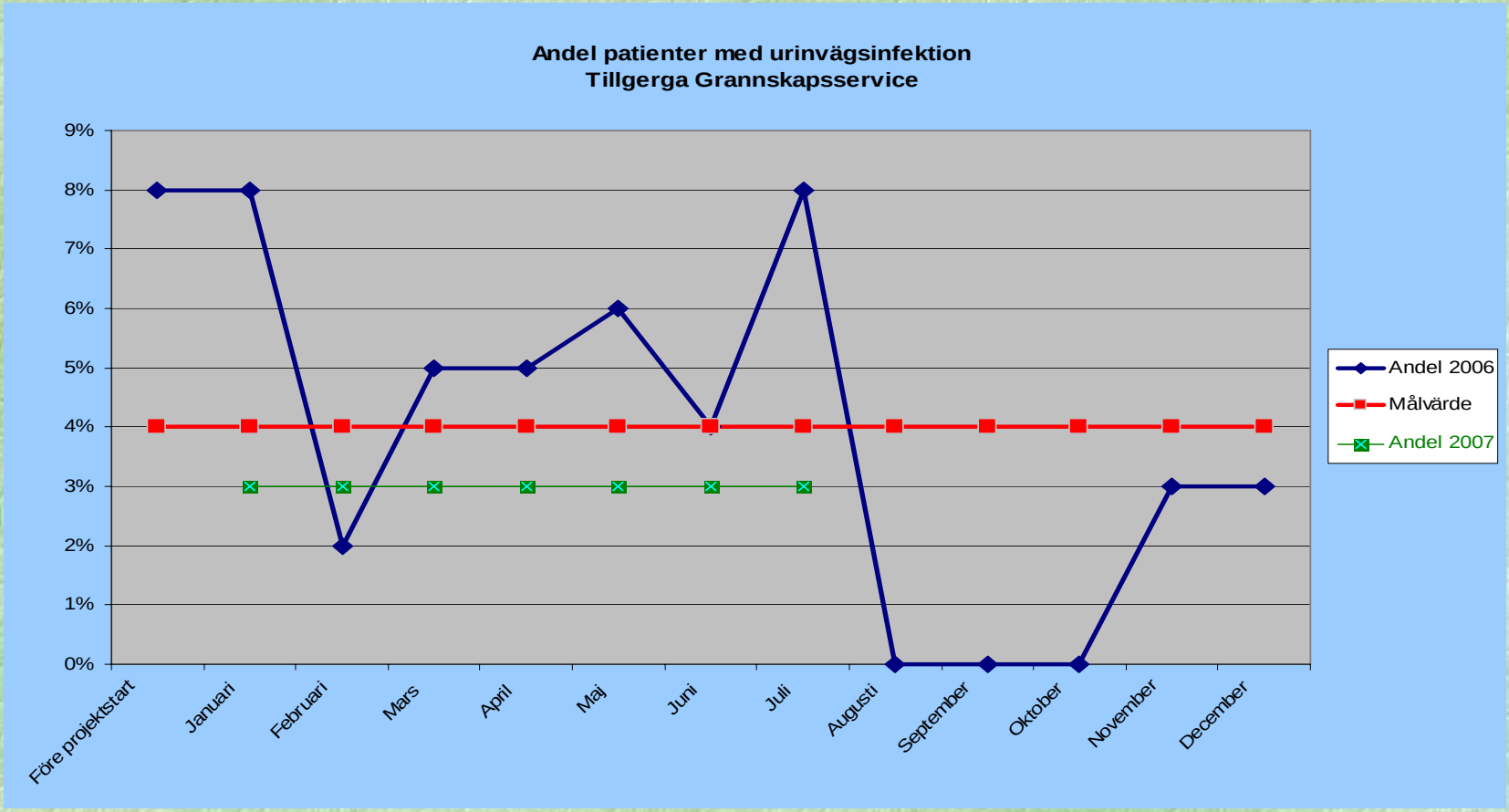

Referenser

- **Att förebygga vårdrelaterade infektioner** - Socialstyrelsen 2006
- **Handbok för hälso och sjukvård- Katetrisering av urinblåsa, www.1177.se**
- **Guiedline for Prevention of Catheter-associated Urineary Tract Infektions**, CDC, written by Edward S Wong,MD in consultation whit Thomas M Hooton, MD, sen rev. 2002.
- **Urinkatetrar och antibiotikabehandling- förljsamheten till riktlinjer kan bli bättre**, Ann Tammelin, Läkartidningen nr 6, 2005,volym 102, 378-381
- **Prevention of Urinary tract infections**, IFIC, Basic Consceptions of Infection Control, Niazm Damani, Gary French and Ulrika Ransjö. 2007
- **Vårdprogram för Urinvägsinfektioner hos vuxna**, Svenska Infektionsläkarföreningen 2006
- **Transmisson of urinary bacterial strains between patients whit indwelling catheters - nursing in the same room and in separate rooms compared.** B Fryklund, S Hæggman and L.G.Burman, Journal of Hospital Infection (1997) 36, 147-153
- **Ren vård är säkrare vård II, erfarenheter från andra omgången av genombrottsprojektet VRISS**, Sveriges Kommuner och Landsting 2007
- **Preventing Catheter-Releted Bacteriuria, Should Wee?,Can We?,How?** Sanjay Saint,MD,MPH;Benjamin A.Lipsky, MD, Arch Intern Med, vol 159 april 26 1999, 800-808